

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Балтийски регион: ролята на организираното гражданско общество за подобряване на регионалното сътрудничество и определяне на регионална стратегия“

(2009/C 277/08)

Докладчик: г-жа PELTOLA

На своята пленарна сесия, проведена на 10 юли 2008 г., Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността си, да изготви становище по собствена инициатива относно

„Балтийски регион: ролята на организираното гражданско общество за подобряване на регионалното сътрудничество и определяне на регионална стратегия“.

Специализирана секция „Външни отношения“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие становището си на 16 април 2009 г. (докладчик: г-жа Peltola).

На 453-тата си пленарна сесия, проведена на 13 и 14 май 2009 г. (заседание от 13 май 2009 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 171 гласа „за“, 6 гласа „против“ и 7 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1. ЕИСК смята, че четирите цели, които си поставя Балтийската стратегия, а именно да превърне региона в 1) екологично устойчив; 2) благоденстващ; 3) привлекателен и достъпен; и 4) сигурен и безопасен, са важни, добре обосновани и взаимодопълващи се.

1.2. ЕИСК подчертава жизненоважната роля, която организираното гражданско общество играе в осъществяването на Балтийската стратегия. ЕИСК препоръчва Комисията да създаде съвещателен „Балтийски форум на гражданското общество“, за да се гарантира ангажираността на организираното гражданско общество с Балтийската стратегия.

1.3. Външнополитическият аспект на Балтийската стратегия трябва да бъде обвързан със сътрудничество в рамките на Северното измерение, за да се открие по този начин път за равнопоставено партньорство между ЕС и трети страни.

1.4. ЕИСК смята, че за осъществяването на Балтийската стратегия е необходимо да се създаде отделен бюджет, иначе съществува рискът тя да остане само едно политическо изявление и да не постигне целите си.

1.5. Насърчаването на икономическия растеж и благосъстоянието изисква институционални мерки от страна на ЕС, по-конкретно укрепване на международната договорна основа. Това би подпомогнало различните участници - фирми или физически лица, в постигането на икономическа интеграция и растеж в региона в по-добра степен отколкото досега. ЕИСК смята, че укрепването на икономиката в региона на Балтийско море ще повиши привлекателността му и ще насърчи създаването на Балтийска запазена марка. Икономическият растеж би донесъл повече полза за ЕС като цяло, като подобри функционирането на вътрешните пазари и икономическата интеграция.

1.6. ЕИСК смята, че най-добрият начин за опазване на околната среда в региона на Балтийско море е да се следва планът за действие за Балтийско море на Хелзинкската комисия, както е договорен от ЕС и прибалтийските крайбрежни държави.

1.7. ЕИСК смята, че активното участие на гражданите ще става все по-важно за в бъдеще, дори в онези отрасли и области, които традиционно се управляват от публичния сектор. Екологичната закрила на региона на Балтийско море е добър пример за това.

2. Въведение

2.1. Европейският съюз е в процес на изготвяне на стратегия за региона на Балтийско море. През ноември 2006 г. Европейският парламент прие резолюция за изготвянето на стратегия на ЕС за региона на Балтийско море. През декември 2007 г. Европейският съвет възложи на Комисията да изготви стратегията до юни 2009 г. В стратегията се излагат най-важните параметри за подобряване на бъдещото регионално сътрудничество в Балтийския регион. Комисията изготвя стратегията като инициатива от регионалната политика. Общо в работата по изготвянето ѝ участват 19 генерални дирекции на Комисията.

2.2. Стратегията се стреми да обхване четири цели: да се превърне регионът на Балтийско море ⁽¹⁾ в 1) екологично устойчив, 2) благоденстващ, 3) привлекателен и достъпен, и 4) сигурен и безопасен. ЕИСК смята, че тези цели, свързани с региона на Балтийско море, са важни, добре обосновани и взаимодопълващи се. Идеята за създаване на ясна Балтийска морска идентичност също е добре обоснована. С предложените в Балтийската стратегия препоръки за по-добро управление вероятно ще се цели опростяване на процедурите и намаляване на бюрокрацията.

(¹) В това становище под Балтийски регион се разбират държавите, които са по бреговете на Балтийско море: Финландия, Швеция, Дания, Германия, Полша, Естония, Латвия, Литва и Русия. Всички те, с изключение на Русия, са държави-членки на Европейския съюз.

2.3. Съдържанието и цялостната гледна точка на стратегията на Комисията за региона на Балтийско море се опират на открития обществен диалог и широките консултации със заинтересованите участници. Освен мероприятия от типа кръгла маса, за събиране на мнения и становища беше използвано обществено допитване чрез интернет ⁽²⁾. ЕИСК подкрепя избория от Европейската комисия подход.

2.4. Балтийската стратегия ще бъде внесена на Европейския съвет на 19 юни 2009 г. Намерението е планът за осъществяването ѝ да бъде много практичен документ, в който да се определят отговорните страни и графика, като при необходимост към тях могат да се добавят допълнителни мерки. Осъществяването на стратегията ще започне по време на шведското председателство на ЕС и работата ще продължи при председателствата на други балтийски държави-членки, първо Полша през 2011 г., после Дания и Литва през 2012 г. и 2013 г.

2.5. Външнополитическият аспект на стратегията на ЕС за региона на Балтийско море е свързан със сътрудничество в рамките на Северното измерение ⁽³⁾. Северното измерение е инструмент, чрез който ЕС и Русия, заедно с Норвегия и Исландия, провеждат политики в определени сфери на сътрудничество в северна Европа. Сътрудничеството в рамките на Северното измерение ще позволи да се създаде равнопоставено партньорство между ЕС и трети страни. ЕИСК радушно подкрепя включването на всички прибалтийски държави в съвместни проекти в региона на Балтийско море. Ето защо е изключително важно участието на Русия и ангажираността с балтийското сътрудничество още от самото начало. В допълнение ЕИСК насърчава страните от региона на Балтийско море, Норвегия и Исландия да продължат тяхното сътрудничество, което има дълбоки исторически, икономически и културни корени.

2.6. За осъществяването на Балтийската стратегия не се предвиждат нови финансови инструменти. Наличните начини за финансиране включват структурните фондове на ЕС (55 милиарда евро за региона на Балтийско море между 2007-2013 г.), национално финансиране от всяка прибалтийска държава и възможности за финансиране от международните финансови институции, като ЕИБ, Норвежката инвестиционна банка и ЕБВР. ЕИСК смята, че за целите на Балтийската стратегия трябва по-ефективно да се използват различните начини за финансиране от ЕС.

2.7. ЕИСК смята, че за осъществяването на Балтийската стратегия е необходимо да се създаде отделен бюджет, иначе съществува рискът тя да остане само едно политическо изявление и да не постигне целите си. ЕИСК ще разгледа по-подробно въпроса за финансирането в бъдещо становище.

3. Ролята на организираното гражданско общество в осъществяването на стратегията за Балтийския регион

3.1. ЕИСК приветства факта, че Комисията включи активно организации на гражданското общество в изготвянето на Балтийската стратегия: изисква се те да участват активно и в осъществяването на плана за действие на стратегията. ЕИСК подчертава, че без истинския ангажимент на организираното гражданско общество с

⁽²⁾ Първата кръгла маса се проведе в Стокхолм на 30 септември 2008 г., а втората ще се състои в Рошок на 5-6 февруари 2009 г. Други мероприятия от типа кръгла маса се проведоха в Каупас на 18-19 септември 2008 г., Гданск на 13 ноември 2008 г., Копенхаген на 1-2 декември 2008 г. и Хелзинки на 9 декември 2008 г. Допитването в интернет се проведе от 3 ноември до 31 декември 2008 г.

⁽³⁾ ОВ № 309 от 16.12.2006 г., с. 91.

Балтийската стратегия няма да е възможно да се осъществят предвидените в нея мерки, нито да се постигат целите ѝ.

3.2. Понастоящем, многобройни различни организации, като НПО, групи на потребителите, бизнеса или природозащитници, извършват важна работа, която обаче често пъти се свежда само до препоръки. Тяхната дейност е слабо позната и практическите мерки могат никога да не бъдат реализирани.

3.3. В региона на Балтийско море основни фактори са не само националните, регионалните и местните органи, но и сдруженията на организираното гражданско общество. ЕИСК смята, че е необходимо да се изяснят техните различни роли, да се насърчат организациите да работят заедно и да изработват механизми на сътрудничество. Освен това е необходимо да се изясни обхващаното многообразие от инициативи и проекти по различните програми за финансиране, като програмите се координират по-ефективно, отчитайки системно приоритетите на Балтийската стратегия.

3.4. ЕИСК изразява загриженост за практическото осъществяване и мониторинг на плана за действие на Балтийската стратегия и затова предлага Комисията да създаде съвещателен „Балтийски форум на гражданското общество“ със задача:

- да гарантира ангажираността на организираното гражданско общество със стратегията за Балтийския регион;
- да изразява пред съответните органи по стратегията за региона на Балтийско море мненията и препоръките на организираното гражданско общество по актуални теми;
- да насърчава активната ангажираност на организираното гражданско общество в страните, включени в стратегията за Балтийския регион;
- да насърчава участието на организираното гражданско общество в осъществяването на стратегията за Балтийския регион на национално и регионално равнище, както и на равнище ЕС;
- да стимулира и насърчава обществени дискусии и информираност за мерките от Балтийската стратегия, постигнатия напредък и предстоящите цели както в държавите-членки на ЕС, така и в други страни, обхванати от стратегията;
- да използва различни средства, като посещения, работни семинари и разпространяване на добри практики, за да насърчава утвърждаването на връзки между регионални групи на гражданското общество (в и извън ЕС).

3.5. ЕИСК изразява готовност да започне подготвителна работа за „Балтийски форум на гражданското общество“ по отношение на задачите, състава и функционирането му. Съществуващите контакти на ЕИСК с регионални организации на гражданското общество и опитът му в подобни области ще му позволят да управлява дейността на форума. ЕИСК натрупа известен много положителен опит и разполага с оперативни модели от осигуряването на активното участие на организираното гражданско общество в проекти като Средиземноморското сътрудничество ⁽⁴⁾ и сътрудничеството в мрежа в Черноморския регион ⁽⁵⁾.

4. Превръщане на региона на Балтийско море в благоденстваща икономическа зона

4.1. Ефективното осъществяване на вътрешния пазар на ЕС в региона води до съществени ползи по отношение на икономическия растеж. ЕС, националните държави и международните организации създават институционални структури, на които се опират икономическите отношения в региона на Балтийско море и му позволяват да расте. Все пак е ясно, че именно икономическите фактори – фирми и хора, са отговорни за икономическата интеграция. Следователно, това ще е факторът, определящ успеха на интеграцията на икономиката в региона на Балтийско море и нейния растеж. ЕИСК смята, че укрепването на икономиката на региона на Балтийско море значително ще увеличи привлекателността на региона и ще насърчи създаването на Балтийска запазена марка. Укрепването на икономиката в региона на Балтийско море би донесло повече полза за ЕС като цяло.

4.2. По-надолу са изложени основните приоритети за пазарната интеграция и мерките за насърчаване на растежа в икономическия регион на Балтийско море.

4.2.1. Укрепване на международната договорна основа

4.2.1.1. Проучването на икономическите възможности, предлагани от региона на Балтийско море, изисква на първо място значително разширяване на базата, осигурявана от международните договори, и по-задълбочена интеграция на Европа. Въпреки че членството на Русия в СТО и новите ѝ споразуменията за сътрудничество с ЕС (Ново споразумение между ЕС и Русия) не се отнасят изключително само до региона на Балтийско море, потенциалните ползи от тях за региона са от решително значение като двигатели на регионалния икономически растеж и стимули за развитие. Балтийско море е най-важният, естествен път за износ на руските и азиатските продукти към Европа.

4.2.1.2. ЕИСК изразява своята загриженост, че Русия не е страна по програмата на Европейския съюз за Балтийско море (INTERREG IV B 2007-2013 г.), чиято цел е да превърне региона в по-привлекателен за инвестиции, живеене и работа.

⁽⁴⁾ През 1995 г. ЕИСК създаде мрежа от икономически и социални съвети и сродни институции в Евро-средиземноморския регион въз основа на възложения му в Барселонската декларация мандат.

⁽⁵⁾ ОВ С 27, 3.2.2009 г., с.144.

4.2.1.3. В правомощията на ЕС и държавите-членки за взимане на решения попадат няколко договорни отношения, които биха могли да имат изключително положително въздействие върху региона на Балтийско море. Например, понастоящем една фирма, която работи във всяка от деветте страни от Балтийския регион, трябва да използва осем различни валути. Само Финландия и Германия са част от еврозоната. Важно е икономическият и паричен съюз да се разшири и да обхване Дания, Швеция, Естония, Латвия, Литва и Полша. В частност, инициативите на Дания и Швеция да се присъединят към икономическия и паричен съюз ще придадат ефективност и ще създадат доверие в усилията да се използва цялостният капацитет на икономическия регион на Балтийско море.

4.2.2. Насърчаване на функционирането на вътрешния пазар

4.2.2.1. Трябва да се направи повече, за да се гарантира правилното функциониране на вътрешния пазар в Балтийския регион. При нарасналата специализация все повече фирми работят в различни международни мрежи, създадени според тяхната сфера на дейност. Посредством своите клиенти, подизпълнители и бизнес партньори, фирмите имат връзки с пазари и производители из целия регион на Балтийско море. С нарасналите трансгранични търговски операции за региона на Балтийско море е жизнено важно да се създаде колкото се може по-уеднаквена пазарна среда, така че търговията със стоки и услуги, обществените поръчки и инвестиционните потоци да не биват възпрепятствани и капиталовите и трудовите пазари да функционират гладко.

4.2.2.2. Влизането в сила на новия Договор от Лисабон през 2010 г. е потенциално много важно за държавите-членки на ЕС в региона на Балтийско море. Договорът увеличава компетентността на ЕС във важни за икономиката области като митническият съюз, правилата за конкуренцията и търговската политика.

4.2.2.3. Също е важно да се постигне колкото се може по-уеднаквено прилагане на правото на ЕС. Например, основен елемент от обновената стратегия от Лисабон за растеж и работни места е директивата за услугите, която трябва да се въведе от държавите-членки до 28 декември 2009 г. Eurochamber ⁽⁶⁾ в свой доклад ⁽⁷⁾ от февруари 2009 г. подчертава, наред с другото, значителните разлики в прилагането на тази директива от балтийските държави-членки на ЕС по отношение на срокове и по същество. При сегашното положение балтийските държави, членки на ЕС, имат отличната възможност да работят съвместно за създаването на стандартизирана, централизирана бизнес система за доставчиците на услуги. Чрез централизираната бизнес система трябва да се изяснят процедурите за получаване на разрешения за предоставяне на услуги, да се улеснят административните формалности и защитата на правата на потребителите, както и да стане по-лесно за доставчиците на услуги да се прехвърлят от една държава-членка към друга.

⁽⁶⁾ Асоциацията на европейските търговско-промишлени камари.

⁽⁷⁾ Четвърто издание на изследването за прилагането на директивата за услугите: www.eurochambres.eu.

4.2.2.4. Няколко основни сектора в региона на Балтийско море остават извън обхвата на директивата за услугите. Те включват някои транспортни услуги, агенциите за временна заетост, финансовите услуги и здравните грижи. Тези услуги са необходими и за правилното функциониране на вътрешния пазар, особено ако се изисква от компаниите да са активни доставчици на услуги.

4.2.2.5. Все още различни търговски бариери възпрепятстват фирмите да функционират ефективно в региона на Балтийско море. Европейският съюз и други участници все още има много какво да направят в региона на Балтийско море по отношение на консолидиране на основните принципи на правовата държава и по-конкретно премахването на корупцията.

4.2.2.6. ЕИСК би желал да привлече вниманието към един отличен пример за улесняване на търговията между ЕС и Русия. На 1 януари 2009 г. започна пилотен проект за електронно предаване на данни за митническо освобождаване. В този начален етап участват Русия и осем държави от ЕС, три от Балтийския регион (Латвия, Швеция и Финландия). По-нататък през 2009 г. в проекта ще се включат още три балтийски страни (Литва, Естония и Полша). С този проект се прави първата стъпка към модернизиране на митническите процедури между Русия и ЕС. Необходими са по-нататъшни мерки за хармонизация, за да се улесни митническото освобождаване и да се изключат възможностите за престъпната дейност в тази област. Хармонизацията ще подобри логистиката и ще намали разходите за фирмите.

4.2.3. Инфраструктура

4.2.3.1. Необходимо е инфраструктурата за превоз по море, реки, земя и въздух да бъде свързана през границите. Това налага да има конкуренция и съвместно планиране, така че маршрутите да могат да бъдат свързани гладко, а също е необходимо да се обърне повече внимание на качеството им. Необходимо е сътрудничество между държавите-членки на ЕС и особено с Русия, за да се развият евтими и ефективни транспортни вериги и да се премахнат местата с недостатъчна пропускателна способност. Това може да се постигне чрез цялостно реализиране на концепцията за морска магистрала в Балтийско море, европейската политиката TEN-T⁽⁸⁾ - за транспортните мрежи и предстоящото транспортно и логистично партньорство от Северното измерение. Един анализ на тези аспекти би трябвало да обхваща съседните държави-членки на ЕС и трансевропейските транспортни маршрути. Това е ключово условие за подобрена мобилност на стоки, услуги и работна сила.

4.2.4. Насърчаване на икономическия растеж

4.2.4.1. Няколко изследвания показват, че съществува положителна взаимовръзка между икономическия растеж и ефективността на правната система⁽⁹⁾. Недостатъчната защита на собствеността, корупцията и несигурността относно спазването на договорите и независимостта на съдебната система, както и непоследователното прилагане и тълкуване на законодателството забавят икономическия растеж. Това прави инвестициите по-рисковани и инвестиционните потоци пресъхват. Страните от региона на Балтийско море биха могли да постигнат съгласие за

(8) http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/consultations/2009_04_30_ten_t_green_paper_en.htm.

(9) Европейска банка за възстановяване и развитие, „Transition report 2005: Business in transition“, и Световна банка (2008 г.), „Macroeconomics and Growth Research Program/Investment climate and the Microeconomics of Growth/Institutions and Governance“. За условията за бизнес в различни държави вж. още: <http://www.enterprisesurveys.org/>.

съвместни стъпки за преодоляване на тези недостатъци. Стратегията за Балтийско море ще предостави отлична основа за такова действие.

4.2.4.2. Деветте страни от региона на Балтийско море са много различни една от друга в много отношения. Страните от региона на Балтийско море и техните икономически отношения се промениха значително през последните 20 години. Равнищата на икономическо развитие и индустриалните структури са различни във всяка държава, а новите възможности за бизнес, създадени от разликите в търсенето и предлагането и разнообразието, трябва да се използват в по-голяма степен, отколкото досега. Трябва да се използват по търговски и икономически устойчив начин колосалните тенденции в региона, като европейската интеграция, променящия се международен статут на Русия и световните промени на пазарите на енергетиката, стоките и услугите. Това означава, че участниците от гражданското общество трябва да имат благоприятни базисни условия и стимули за своята дейност.

4.2.4.3. ЕИСК подчертава, че не бива икономическият растеж и ефективното производство да се противопоставят на екологичната загриженост. Напротив, трябва да се изтъкват положителните възможности, предлагани от взаимодействието между растяща и диверсифицираща се икономика и по-чистата околна среда.

4.2.5. Сътрудничество в научноизследователската област и иновациите

4.2.5.1. В региона на Балтийско море се реализират интересни международни съвместни проекти на клъстерна основа. Например, иновационният център на Nordisk започна над 100 различни проекта и трансгранични мрежи, които са групирани в различни тематични групи: творчески сектори, екологични технологии, микро- и нанотехнологии, иновативно строителство, хранителни добавки и безопасност на храните.

4.2.5.2. ЕИСК придава голямо значение на т.нар. пета свобода и на сътрудничеството между изследователи, студенти, учители и между обществения и частния сектор. Трябва да се положат усилия за насърчаване на обмена на научни кадри между научноизследователските институти и университетите. Например, предоставянето на оперативни условия за клъстерите изисква да се премахнат националните пречки пред финансирането на научни изследвания чрез създаването на обща за прибалтийските страни система, в която да се комбинира финансирането на научни изследвания от национални източници. В съответствие с обновената Лисабонска стратегия, всяка държава-членка на ЕС в региона на Балтийско море трябва да се постарее да увеличи частта на разходите за научни изследвания и развойна дейност до три процента от брутният национален продукт.

4.2.5.3. Научноизследователските общности на осемте страни в региона на Балтийско море, които са държави-членки на ЕС, активно участват в проектите на BONUS ERA-NET. През 2008 г. като част от Седмата рамкова програма за научни изследвания на ЕС, Комисията одобри съвместната Балтийска научноизследователска програма (BONUS+), която се финансира съвместно от ЕС и националните органи за финансиране на научни изследвания на прибалтийските крайбрежни държави. ЕИСК приветства радушно утвърждаването на новата постоянна Балтийска научноизследователска програма BONUS+ и по-конкретно се надява резултатите от нея да имат по-голямо отколкото досега въздействие върху опазването на Балтийско море и устойчивото развитие на региона.

4.2.6. Трудова мобилност

4.2.6.1. Въпреки че изминаха пет години от разширяването на ЕС в региона, все още не е постигнато свободното движение на работници в ЕС. Но от 30 март 2008 г. всички прибалтийски държави, които са членки на ЕС, са обхванати от Шенгенските разпоредби, които улесняват движението на хора. ЕИСК смята, че трябва да се прекратят преходните периоди за свободното движение на работници. Всички извличат полза от движението между страните на работниците и професионалния опит, наричано още „мозъчно обръщение“. За да се гарантира наличността на квалифицирани работници, целият балтийски регион трябва бързо да приеме имиграционна политика, основана на заетостта. Това е необходимо, въпреки че във времена на икономически спад е вероятно за известно време в района да нарасне предлагането на работна ръка. Трябва да се положат усилия, за да се насърчи допълнително намирането на подходящи работници за вакантните работни места. Трябва да се хармонизират културите на труд и минималните условия на труд, за да се избегне изкривяване на конкуренцията и да се гарантират основните права на работниците. Относно квалифицирането на хората за пазара на труда, трябва да се цели изработването на обща структура за професионално обучение и изготвянето на списък от професионални квалификации. В целия Балтийски регион има още много какво да се направи за увеличаване на насърчителните мерки по заетостта и улесняване на придвижването от едно до друго населено място и от една до друга страна.

4.2.6.2. Балтийската трудова мрежа започна наскоро тригодишен съвместен проект заедно с десетина партньорски организации от различни страни в региона. Цел на проекта е регионът на Балтийско море да се превърне в европейски пример за транснационална политика на пазара на труда, както и в привлекателно място за живеене, работа и инвестиции. Един от основните партньори в проекта е Мрежата на балтийските синдикати ⁽¹⁰⁾.

5. Превръщане на Балтийско море в екологичен, устойчиво развиващ се регион

5.1. Една от целите е да се превърне регионът на Балтийско море в екологично по-устойчив. Балтийско море е относително малък, плитък морски басейн с бракична вода, което го прави изключително уязвим от екологична гледна точка.

5.2. През последните двадесет години състоянието на Балтийско море се влоши до обезпокоителна степен. Равнището на изхвърляните в него отпадни води остава неустойчиво. Евтрофикацията на Балтийско море и високото равнище на токсини означава, че се покачва равнището на хранителни вещества и честотата на цъфтежа на водораслите и другата флора. Увеличаването на водораслите е пряко определено от високите равнища на основните вещества, които ги подхранват - азот и фосфор.

5.3. В речния басейн на Балтийско море живеят над 85 милиона души, които все повече осъзнават обезпокоителното състояние, в което то се намира. Но предприемането на мерки за защита на Балтийско море е изправено пред предизвикателството на факта, че по балтийското крайбрежие има девет страни, всяка на различен етап на развитие, а в речния му басейн - още десетина, в т.ч. Беларус и Украйна. Това затруднява координирането на работата между заинтересованите страни. ЕИСК смята, че обезпокоителното състояние на Балтийско море налага спешно да се предприемат бързи и ефективни трансгранични мерки ⁽¹¹⁾.

5.4. ЕИСК смята, че най-бързият и разходоефективен начин за подобряване на състоянието на целия Балтийски регион е да се започне от най-лошите източници на замърсяване на съвсем местно равнище. Например, във Финския залив най-лошият единичен замърсител е град Санкт Петербург, който все още не прави достатъчно за отделяне на хранителните вещества от отпадните води. Все пак е постигнат значителен напредък. Най-голямата пречиствателна станция за отпадни води, която влезе в експлоатация през 2007 г., допринесе за значително намаляване на замърсяването с фосфор и водораслите във Финския залив чрез химическото утаяване на фосфора в отпадните води. По-конкретно, всички прибалтийски крайбрежни държави трябва да се справят по-ефективно с дифузните емисии от земеделски източници. Намаляването на дифузните емисии значително ще подобри състоянието на крайбрежните води.

5.5. ЕИСК смята, че Планът за действие на Хелзинкската комисиция за Балтийско море ⁽¹²⁾ е най-важният инструмент за спиране на евтрофикацията на Балтийско море. Всички прибалтийски крайбрежни държави и Комисията подписаха споразумението през 2007 г.

6. Енергетика и морска безопасност

6.1. ЕИСК изготви отделно становище за външното измерение на европейската енергийна политика ⁽¹³⁾, в което заявява, че ЕС придава особена важност на енергийните аспекти от Балтийската стратегия. Сътрудничеството в областта на енергетиката в региона се извършва основно от държави, които потребяват енергия, и такива, които транзитират. Основен елемент е връзката с Русия. За Балтийския регион особен приоритет трябва да бъде установяването на ново споразумение между ЕС и Русия, основано на взаимно разбирателство и реципрочност, което да обхваща и енергийни въпроси. Русия трябва да позволи транзита на газ по руската мрежа и да допусне европейски фирми да инвестират в развитието на руски енергийни мрежи и енергийни източници.

⁽¹⁰⁾ Сред партньорите са главни организации на работниците, международни федерации на работниците, Съвета на балтийските държави (CBSS), водещи работодателски организации и германският Институт за социална и квалификационна политика.

⁽¹¹⁾ <http://www.wwf.fi/wwf/www/uploads/pdf/balticseascocard2008.pdf>.

⁽¹²⁾ www.helcom.fi.

⁽¹³⁾ ОВ С 182, 4.8.2009 г., с. 8.

6.2. Крехката екосистема на Балтийско море, което вече е сериозно замърсено, означава, че планираният проект за балтийски газопровод „Северен поток“ трябва да отговаря на най-строгите екологични изисквания и изисквания за безопасност. Например след Втората световна война амуниции, муниции и химически оръжия бяха потопени в Балтийско море и не се знае нищо за тяхното точно местонахождение и състояние. ЕИСК подкрепя резолюцията на Европейския парламент (14) от 8 юли 2008 г. и настоятелно препоръчва заинтересованите страни, участващи в проекта за газопровод „Северен поток“, да направят задълбочено проучване дали съществуват алтернативни възможности за преместване на този газопровод, по-специално по суша. Независимо от бъдещето на балтийския газопровод „Северен поток“ Русия трябва безусловно да спазва правната рамка на газовия пазар на ЕС, включително относно достъпа за трети страни.

6.2.1. Морската безопасност е особен повод за загриженост за прибалтийските крайбрежни държави. Особено екологично предизвикателство е обемът на транспортирания през Балтийското море нефт, който през последните петнадесет години нарасна седемкратно. През 2007 г. през Балтийско море са транспортирани 145 милиона тона нефт и се прогнозира, че до 2015 г. количеството ще нарасне до 240 милиона тона. Сътрудничеството между прибалтийските крайбрежни държави доведе до определянето на Балтийско море за особено чувствителна морска област от Международната морска организация (ММО). Плавателните съдове с двойно дъно и двойни корпуси, чието използване става задължително от 2010 г., ще допринесат за предотвратяването на възможни нефтени разливи. Все пак ЕИСК призовава държавите от района на Балтийско море да изработят съвместна система за наблюдение и обмен на информация, с която да гарантират допълнително морската безопасност.

6.2.2. Емисиите на хранителни елементи от корабите могат да се намалят чрез промяна в изискванията за отпадните води, посочени в Приложение IV към Международната конвенция за предотвратяване на замърсяването от кораби (MARPOL). Целта на Директива 2000/59/ЕО беше да се увеличи броят на приемните съоръжения по пристанищата за трюмни и отпадни води от корабите. Доброволните действия за намаляване на изливането на отпадъчни води могат да бъдат насърчени, например, чрез повишаване на броя и обема на приемните съоръжения по пристанищата. Пристанищата по Балтийско море трябва също така да предоставят оперативни условия с достатъчна гъвкавост и бързина за обслужване на големи кораби за пътешествия (15).

6.3. Въпреки че еутрификацията на Балтийско море не е повлияна в значителна степен от изливанията от кораби, все пак те са по-лесни за намаляване от дифузните емисии и следователно не бива да бъдат пренебрегвани.

7. Намаляване на земеделските емисии

7.1. В Плана за действие на Хелзинкската комисия за Балтийско море са заложени ясно минималните цели по отношение на намаляването на замърсяването с хранителни елементи за всяка страна в региона на Балтийско море. Постигането на тези цели изисква от

(14) Резолюция на Европейския парламент от 8 юли 2008 г. относно екологичното въздействие на запланувания газопровод в Балтийско море, който ще свързва Русия и Германия (Петиции 0614/2007 и 0952/2006) (2007/2118(INI)).

(15) Също така трябва да се осъществи изцяло препоръката на Хелзинкската комисия 28E10 (Прилагане на система от обикновени такси за отпадъци, създадени от корабите, и морски боклук, уловен в рибарските мрежи в Балтийско море).

ЕС да разработи някои области от общата селскостопанска политика, в която да се отчитат и особените обстоятелства на земеделското производство и околната среда в региона на Балтийско море (16).

Във връзка с това трябва да се подчертае конструктивно, че в своя проект за план за действие Комисията се е съобразила в значителна степен с предложенията на селскостопанските организации от Балтийския регион по отношение на устойчивостта, околната среда и селското стопанство. В тях са включени между другото и по-целенасочени мерки по отношение на технологиите, свързани с околната среда, консултациите и използването на торове, както и изпълнението и администрирането на разпоредбите на ЕС по отношение на пестицидите, фуражите и хранителните продукти.

Тук от особена важност е участниците и организации, като тези на земеделските производители, еколозите и потребителите, да си сътрудничат помежду си. За района е жизнено важно да се постигне съгласие за добрите практики, които да бъдат прилагани и разпространявани в различните страни. Практиките, които могат систематично да бъдат използвани от различните участници, трябва да се прилагат от програмите за развитие на земеделието в новия програмен период. По подобен начин, трябва да се прилагат методите, чрез които се подобрява използването на химически торове и енергии (17).

8. Намаляване на емисиите на азот и фосфор посредством по-ефективно пречистване на отпадъчните води

8.1. ЕИСК смята, че най-важната стъпка за снижаването на емисиите на азот и фосфор е пълното прилагане на Директивата на ЕС относно пречистване на отпадъчните води на населените места (18). Друга важна мярка за по-ефективно премахване на фосфора е да се прилага препоръка 28E/5 на Хелзинкската комисия. Предвид обезпокоителното състояние на Балтийско море поставените понастоящем от ЕС срокове са прекалено щедри. Необходими са по-амбициозни цели. ЕИСК подчертава важността на подобряването на ефективността на техническите процеси за химическа обработка, тъй като те имат разумно съотношение цена-ефективност и водят до бързи резултати.

(16) Трябва да се гарантира ефективното изпълнение на плановете за интегрирано управление на речните басейни по Рамковата водна директива на ЕС. Опазването на водите в рамките на земеделските дейности може да се повиши, като се даде приоритет на екологично чувствителните зони.

(17) За да се намали натоварването на Балтийско море от земеделски източници, са необходими иновации в планирането и осъществяването на мерките от селскостопанската политика. Един възможен пример за нови практики би могла да бъде процедурата за доброволно конкурентно оферирание по агро-екологичната схема. Контекст: конкурентно оферирание е доброволна мярка, чрез която усилията се насочват в областите, в които съществува най-висок риск от изтичане на хранителни вещества и където е най-високо съотношението между разходи и ефективност на защитната мярка. Въз основа на получените оферти, властите заплащат на земеделския стопанин според екологичната полза от мерките за всяко от полетата по програмата, а не сегашните субсидии във фиксиран размер.

(18) Директива 91/271/ЕИО на Съвета относно пречистване на отпадъчните води на населените места.

8.2. Фондацията „John Nurminen“ е добър пример за това какво може да направи организираното гражданско общество в защита на околната среда в района на Балтийско море. Основната цел на проекта на фондацията за чисто Балтийско море е да спре еутрофикацията и да се повиши екологичната осведоменост за състоянието му ⁽¹⁹⁾. Ударението е поставено основно върху мерки, които се отразяват най-бързо и най-разходоэффективно върху природната среда на Балтийско море и стойностите на полезност. От дарения се финансират мерките, като подобряване на химическото утаяване на фосфора в отпадъчните води от населените места, зауствани

в Балтийско море. Като активен участник в опазването на околната среда фондацията се радва на преимуществото, че тя е организация с идеална цел, гъвкава и лишена от бюрократични ограничения.

8.3. ЕИСК смята, че инициативите за активно гражданско участие могат да играят значителна роля в области, които традиционно се управляват от публичния сектор. Ясно е, че опитът, познанията и подходът, осигурявани от частния и третия сектор, могат да допълват реализираните от публичния сектор мерки.

Брюксел, 13 май 2009 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Mario SEPI

⁽¹⁹⁾ <http://www.johnnurmisenasaatio.fi/?lang=en>.